

ตื่นโสดาบัน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

มันข้อ ๓๕๘. ข้อ ๓๕๙. ไม่มี

มันข้อ ๓๖๐. เนาะ

ถาม : ๓๖๐. เรื่อง “การแผ่เมตตาที่จะได้ผล ต้องมีสมาธิถึงระดับอัปนาสมาธิ ไซ้หรือไม่?”

กราบนมัสการหลวงพ่อด้วยโยมเลี้ยงหมาไว้ฝ้าบ้าน อายุ ๗ ขวบแล้วมันตายไป โยมอยากจะแผ่เมตตาให้มันได้เกิดเป็นมนุษย์ แต่เคยอ่านมาว่า “การแผ่เมตตาจะมีผลนั้น ต้องถึงอัปนาสมาธิก่อนถึงแผ่ตอนนั้น” โยมต้องไปทำสังฆทานให้มันไซ้ไหมคะ คือ โยมยังทำไม่ถึงระดับนั้น หมาตัวนี้มันจะฝ้าโยมเวลาเดินจงกรม แล้วบางครั้งโยมจะพามันเดินจงกรมและท่องพุทโธให้มันฟัง

ก่อนตายก็บอกให้มันไปเกิดเป็นมนุษย์ โดยบอกว่าพุทโธ พุทโธไปนะ หวังว่าไม่รบกวนหลวงพ่อด

หลวงพ่อด : นี่เขาถาม นี่ด้วยความรักใจ ด้วยความรักหมา ด้วยความรักหมาเนาะ เวลาเดินจงกรม หมาเดินจงกรมกับเรา แล้วหมามันต้องพุทโธกับเรา หมามันไปเกิดคือว่าเราแล้ว หมาไปเกิดเป็นเทวดาก็ได้ ถ้าหมาไปเกิดเป็นเทวดา อ้าว จริงๆ ท้าวโฆสกะก็เป็นหมาเนาะ ท้าวโฆสกะก่อนที่เกิดเป็นท้าวโฆสกะเป็นหมา แต่เพราะว่าเจ้าของพาไปทำบุญ แล้วเจ้าของนัดกับพระปัจเจกพุทธเจ้าบอกว่าถึงเวลาทำอาหารเสร็จแล้วนิมนต์มาฉัน ๑ พรรษา ถ้าเวลามันเดินไป เดินกลับจะให้สุนัขนี้มาแทน สุนัขมันก็ไปแทน ถึงเวลา พอเห็นสุนัข พระปัจเจกพุทธเจ้าก็มากับสุนัข

ที่นี้ท่านรักสุนัขด้วย แล้วท่านก็เดินผิดทาง เดินต่างๆ มันก็พยายามจะไปดึงกลับ คาบจิวรแล้วดึงกลับๆ ด้วยความผูกพัน เวลาพระปัจเจกพุทธเจ้าออกพรรษาแล้ว ธรรมเนียมของพระ พอออกพรรษาแล้วจะออกธุดงค์ ออกหาที่วิเวก พอหาที่วิเวก สุนัขตัวนี้ มันผูกพันมาก มันหอนจนตาย พอตายไปไปเกิดเป็นเทวดาที่เสียงเพราะที่สุดในหมู่ เทวดาค้วยกัน

ฉะนั้น มันอยู่ในพระไตรปิฎก พออยู่ในหมู่เทวดา เทวดาที่เสียงเพราะที่สุดคือ ท้าวโฆสกะ ฉะนั้น เวลาเรดั่งโฆษกๆ เห็นโฆษกมันมาจากท้าวโฆสกะ ผู้ที่เป็น โฆษกในงานเขาเรียกว่าเป็นผู้ที่เสียงเพราะ เป็นผู้ที่ทำหน้าที่เลยบอกว่าโฆษก ทับศัพท์มา ว่าจากท้าวโฆสกะ โฆษกก็คือหมา หมาก็คือโฆษก ที่นี้ท้าวโฆสกะนั้นนะเขาก็เป็นสุนัข มา ฉะนั้น ถ้าเราผูกพัน เรารักของเรา เราอยากจะให้เขาไปเกิดเป็นมนุษย์ เขาไปเกิดเป็น เทวดายังได้เลย เขาไปเกิดเป็นอะไรก็ได้ถ้าเขาทำบุญของเขา

นี่เขาเดินจงกรมกับเรา เขานั่งสมาธิกับเรา แล้วเราไปผูกพัน ตอนนี่เราเองต่างหาก จะเกิดเป็นสุนัข เพราะเราไปผูกพันกับมัน เวลาตายไปนี่เกิดเป็นสุนัขนะ แต่ถ้ามันเป็น สุนัขใช่ไหม? เรารักเขา เราปรารถนาดีกับเขา เขาไปเกิดดีแล้ว จบ ถ้าเราอยากทำบุญกุศล ให้เขา เห็นไหม เราตัดบาตร เราทำบุญกุศล เราอุทิศส่วนกุศลได้ทั้งนั้น ไม่ใช่จะต้อง เข้าถึงอัปนาสมาธิถึงจะอุทิศส่วนกุศล หรือว่าเข้าอัปนาสมาธิแล้ว อุทิศส่วนกุศลแล้ว จะได้บุญมาก

ใช่ คนที่เข้าอัปนาสมาธินี้จิตใจเขานิ่ง จิตใจเขา ๑๐๐ เปอร์เซนต์ คือเขาวาง สัญญาอารมณไว้หมด คำว่าวางสัญญาอารมณใช่ไหม? สัญญาอารมณคือฟองอากาศ น้ำ ในขวดมีอากาศมากน้ำก็น้อย ถ้าในน้ำขวดนั้น น้ำเต็มขวดเลย น้ำก็มีคุณภาพมากน้ำเต็ม ขวด แต่ฟองอากาศ เห็นไหม นี่สัญญาอารมณต่างๆ คือฟองอากาศ ทำให้น้ำนั้นไม่เต็ม ขวด น้ำไม่เต็มขวด จำนวนก็ต้องน้อยกว่าเป็นธรรมดา แต่ แต่ถ้าเรามีน้ำ เรามีสิ่งใดๆ เรา มีความปรารถนาดี มีน้ำไว้ดื่ม มีน้ำไว้ใช้ มีน้ำต่างๆ มันเป็นประ โยชน์หมดแหละ

ฉะนั้น การอุทิศส่วนกุศล ไม่ต้องถึงอัปนาสมาธิหรอก แค่เรามีเจตนาดี ระลึกถึง ความดีของเรา แล้วอุทิศให้คนอื่นนี้ได้แล้ว เรามีเจตนาดี เรามีความคิดที่ดีๆ เราเห็นสิ่งใด ที่ไม่ดี เราเห็นแล้วเศร้าใจนะ เราปรารถนาสิ่งที่ดีๆ เราอุทิศส่วนกุศล นั้นละบุญแล้ว แล้ว

นี่อุทิศส่วนกุศลได้แล้ว การอุทิศส่วนกุศลคือฝึกหัวใจเราให้จิตใจเป็นสาธารณะ จิตอาสา จิตที่ดี แต่ถ้าเราไม่อุทิศ

ดูสิเวลาเราตระหนี่ถี่เหนียว เราจะปิดกั้น เราจะไม่ยอมรับสิ่งใดเลย จิตใจเรามันจะเห็นแก่ตัว แต่ถ้าเราอุทิศส่วนกุศล เห็นไหม ความดีเราก็กินให้ ทุกอย่างเรากินให้ ทีนี้กิเลสมันก็บอกว่ายกให้ได้อย่างไร? เราหามาเกือบตายยกให้คนอื่นหมดได้เลย อย่างนี้เราก็กินซะสิ ไม่ใช่ เรายังยกให้ยังเป็นคุณงามความดี มันยิ่งมากขึ้น นี่ครูบาอาจารย์ท่านเปรียบบ่อยว่าเราจุดเทียนเล่มหนึ่ง แล้วเราเอาเทียนนี้ต่อให้คนอื่นไปทุกเล่มๆ เทียนเราก็กินยังสมบูรณ์อยู่ ไฟที่เทียนเราก็กินครบอยู่

นี่มันเป็นนามธรรมไป คุณงามความดีเราอุทิศส่วนกุศลให้คนอื่น คุณงามความดีเราไม่พร่องเลยนะ แต่คุณงามความดีเราได้อีกเท่าหนึ่ง อุทิศให้คนนั้นได้อีกเท่าหนึ่ง อุทิศให้คนนั้นได้อีกเท่าหนึ่ง คุณงามความดีเราอุทิศ ๑๐๐ หน เราเพิ่มขึ้นไป ๑๐๐ เท่า แต่กลับอยู่ที่เราเท่าเดียว อยู่ที่เราเฉพาะสิ่งที่เราทำ แต่เราอุทิศ ๑๐๐ หนๆ สิ่งนั้นมันเพิ่มขึ้นมาอีก ๑๐๐ ครั้ง แต่อุทิศให้คนอื่น อุทิศให้คนอื่น แล้วจิตใจเราจะเปิดกว้าง

ทีนี้เขาว่า “การแผ่เมตตาต้องให้ถึงอุปปนาสมาธิหรือไม่?”

ถ้าพูดอย่างนี้แล้วมันก็ต้องว่าน้ำเต็มขวดเท่านั้นถึงจะเอามาใช้ได้ น้ำ ๑ ใน ๔ น้ำครึ่งขวด น้ำ ๓ ใน ๔ นี่ใช้ไม่ได้ ห้ามใช้ ต้องน้ำเต็มขวดแล้วค่อยใช้ เป็นอย่างนั้นไหม? ไม่เป็น น้ำมันมีจำนวนมาก จำนวนน้อยเราใช้ได้ เราใช้เป็นประโยชน์สิ่งที่เรามีแค่ไหน?

นี่ก็เหมือนกัน เราจะถวายสังฆทานให้ เราตักบาตร อุทิศให้ได้หมดเลย อุทิศให้ได้หมด นี่พูดถึงการอุทิศส่วนกุศล แต่ถ้ามันอยู่กับเรานะ สุนัขอยู่กับเราแล้วมันทำดี มันภวานากับเรา ต่างๆ สิ่งนี้เป็นคุณงามความดีแล้วละ เป็นคุณงามความดีกับตัวเขายังประโยชน์มาก เพราะมันเป็นสมบัติของเขา แล้วเวลาเขาตายไปก็มันละ สิ่งนั้นเขาจะได้ประโยชน์อันนั้นก่อน

ฉะนั้น เรื่องอุทิศๆ เราก็กินเพื่อนั่นนะ สัตว์มีคุณไง อย่างเช่นโบราณ เห็นไหมอย่างพวกโค กระบือต่างๆ เขาทำไรไถนากับเรา เขาไม่ฆ่ามันนะ เขาเลี้ยงจนตาย ตายแล้วเนื้อก็ไม่กินด้วยเอาไปฝัง แล้วทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ เขาเรียกว่า “สัตว์มีคุณ” ถ้าสัตว์มี

คุณ เจ้าของสัตว์นั้นเป็นสัตว์ประเสริฐ เจ้าของสัตว์นั้นหัวใจเป็นธรรม รู้ว่าอะไรเป็นคุณ อะไรเป็นโทษ แต่ถ้าหัวใจของเรามันมีคบอด เห็นไหม เขาว่าสัตว์มันก็เกิดมาเป็นอาหาร ของมนุษย์ อะไรมันก็เอาหมด แต่ถ้าจิตใจเราดี ทุกอย่างมันจะดีไปหมดเลย

ฉะนั้น ถ้าจิตใจเราดีแล้วจะมาวิตกกังวลอะไรกับเรื่องแม่เมตตา กับเรื่องอุทิศส่วนกุศลล่ะ? เราทำแล้วก็จบ เราอย่าไปละล้าละลังกับสิ่งที่เราควบคุมไม่ได้ เราทำแต่สิ่งที่เราควบคุมได้ สิ่งที่เราทำได้ สิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์กับเรา นี่เรื่อง “วิธีการอุทิศส่วนกุศล” จบ

ข้อ ๗๖๑. นะ อันนี้แหละโศดาบัน (หัวเราะ)

ถาม : ๗๖๑. เรื่อง “โศดาบัน”

นมัสการหลวงพ่อกะ กราบถามดังนี้

๑. ขรവാสที่ประกาศตนเองว่าได้โศดาบัน มีความแตกต่างจากขรวาสทั่วไปอย่างไร ทั้งทางโลกและทางธรรม

๒. การบรรลุโศดาบัน ดูเหมือนว่าไม่ได้สิ่งนี้จากการนั่งสมาธิ (ฟังจากคำพูดของเขา) เป็นไปได้หรือเจ้าคะ โยมไม่เชื่อเขาแต่ไม่ขวาง เพราะสิ่งนี้เป็นไปด้วยใจไม่ใช่ด้วยสมอง

๓. โศดาบันที่เป็นขรวาสยังแสวงหาอาหารที่จะบำรุงร่างกาย หรือสารพัดอาหารที่คนเขาว่าดี หรือที่ตัวเองคิดค้นว่าดี เพื่อมาบำรุงร่างกายอยู่หรือเปล่าเจ้าคะ

๔. อารุอะไรที่จะฟาดตัวต้นเหตุที่สังการให้ชีวิตเราเป็นอย่างนั้น อย่างนี้

๕. เราจะเข้าถึงตัวตนต้นตอสิ่งที่เป็นต้นเหตุแห่งการสังการชีวิตเราได้อย่างไร?

๖. เราจะป็นอิสระจากตัวที่คอยจับเคลื่อนนี้ได้อย่างไร?

๗. เรารู้ยู่่าทุกสิ่งมันอยู่กับเรา แต่ถ้าเราขังแกะมันออกไม่ได้ อะไรที่ทำให้เรามีปัญหา หาตัวมัน แล้วทำลายตัวจับเคลื่อนให้มันตายไปจากใจเรา หรือเราต้องทำลายตัวเราเองเพื่อให้หลุดออกจากตัวจับเคลื่อนนั้น ให้มันหาตัวเราไม่เจอ

ขอบพระคุณเจ้าค่ะ

หลวงพ่ : นี่เขาสงสัยมาก แล้วสังคมปฏิบัติ ถ้าเมื่อก่อนไม่ปฏิบัติ หรือการปฏิบัติใครภาวนานี่เขาบอกภาวนาไม่ได้นะเดี๋ยวนี่เป็นบ้า เมื่อก่อนจะบอกว่าห้ามภาวนานะภาวนาไม่ได้เดี๋ยวนะเสียดสี แต่เพราะครูบาอาจารย์ของเราท่านภาวนามาแล้วท่านไม่บ้า ท่านปราบบ้าในหัวใจของท่านหมดแล้ว ท่านสงบเสงี่ยม ท่านนิ่งมาก

อย่างเช่นหลวงปู่มั่น นี่หลวงตาท่านเล่าให้ฟังประจำว่าอยู่กับหลวงปู่มั่นมา ๘ ปี แล้วครูบาอาจารย์ที่อยู่ต่อกับหลวงปู่มั่นมา แล้วพระที่อยู่กับหลวงปู่มั่น เข้าไปอยู่กับหลวงปู่มั่นเป็นร้อยๆ รอบๆ หนองผืนนี้เต็มไปหมด อยู่ในวัดประมาณ ๑๐-๒๐ องค์กร แต่รอบนั้นเต็มเลย พอจะอุโบสถนี่มากันหมดเลย นี่ไปอยู่รอบๆ รอบๆ หมายถึงว่าตำบลนี้แล้วก็อยู่ข้างๆ ให้ฉันอาหารเสร็จแล้วเดินมาฟังเทศน์ท่านทัน พอท่านจะเทศน์นะ พระจะมาฟังเทศน์หลวงปู่มั่นตลอด

ท่านบอกว่า “ไม่เคยได้ยินหลวงปู่มั่นบอกว่าท่านได้เป็นโศดาบัน ได้เป็นสกิทาคามี ได้เป็นอนาคามี ได้เป็นอรหันต์ หลวงปู่มั่นไม่เคยพูดเลย” นี่คนที่จริงเขาไม่พูด เขาไม่พูดว่าเขาได้อะไร? เพราะสิ่งที่เขาได้อะไรมานั้นเหมือนกับสิ่งที่โลกเขาไม่มี สิ่งในโลกเขาไม่มี เขาบอกได้สิ่งที่โลกนี้ไม่มี แล้วจะเอาสิ่งที่โลกไม่มีมาให้โลกเขาดู มันจะเป็นไปได้ยังไง?

สิ่งที่โลกไม่มี เห็นไหม นี่อริยทรัพย์ ทรัพย์ที่เหนือโลก มันโลกเขาไม่มี ถ้าโลกเขาไม่มี จิตใจนี่พอได้ทรัพย์อย่างนั้นมา เราบอกว่าเรามีทรัพย์อย่างนั้น แล้วเราจะเอาทรัพย์อย่างนั้นมาให้คนที่ไม่รู้ดู คนที่เขาไม่รู้เขาก็ดู เขาก็ไม่รู้กับเรา เห็นไหม ไก่ได้พลอยๆ ไก่มันไม่ต้องการ ไก่มันต้องการข้าว ถ้าเอาพลอยไปให้ไก่มันดู ไก่บอกขอข้าว เม็ดเดียวดีกว่า ขอข้าวเม็ดเดียวดีกว่า

โศดาบันมันมีคุณค่ามาก แต่มีคุณค่าขนาดไหนคนเขารู้กับเราไม่ได้หรอก พระโศดาบัน ยังว่าโศดาบันเอง บางคนหลงยังไม่รู้ว่าเป็นโศดาบันอย่างไรเลย ฉะนั้น ครูบาอาจารย์บอกว่าหลวงปู่มั่นท่านไม่เคยพูดถึงมรรคผลของท่านเลย แล้วนี่ในเมื่อท่านไม่เคยพูดถึงมรรคผลของท่าน ทำไมพระเชื่อล่ะ? ทำไมสังคมเชื่อถือ?

หลวงตาท่านพูดอย่างนี้ ท่านบอกว่าท่านประพฤติปฏิบัติอยู่ ๕ ปีหรือ ๗ ปี นี่ท่านเรียนอยู่ ๗ ปี แล้วท่านจะออกปฏิบัติไป ท่านบอกว่าจะไปหาใครที่จะแก้ความรู้สึกนึกคิดของท่าน แก้ความกังวล แก้ความว่า นี่นิพพานก็เรียนก็หมดแล้วแต่มันก็ยังสงสัยอยู่ ใครจะแก้เราได้? ก็คิดถึงหลวงปู่มั่น

ท่านบอกว่าหลวงปู่มั่น นี่ได้ยินข่าวร่ำลือตั้งแต่ท่านเป็นเด็กๆ ตอนท่านเป็นเด็กๆ หลวงปู่มั่นนี่ชื่อเสียงขจรขจายไปทั่วหมดแล้วนะ แต่ตัวหลวงปู่มั่นท่านไม่เคยบอกท่านได้โศดาบัน ไม่เคยบอกว่าได้อะไรเลย ไม่เคยบอก ท่านไม่เคยบอกว่าคุณได้อะไร? แต่สังคมเขาเชื่อถือ ศรัทธากันมาก เชื่อถือ ศรัทธากันมาก แล้วพอใครเข้าไปแล้วนี่ อย่างเช่นคนไข้ไปหาหมอ หมอคนนั้นรักษาคคนไข้หาย รักษาคนไข้หาย รักษาคนไข้หาย นี่ต้องบอกว่าหมอคนนั้นดีไหม? แต่สังคมเขารู้ว่าหมอคนนั้นดี เพราะหมอคนนั้นรักษาคคนไข้หายๆ

พระที่ปฏิบัติ เวลาจิตใจมันติด จิตใจมันเกิดความสงสัย จิตใจมันเข้าไปเผชิญกับปัญหา แล้วมันแก้ไม่ได้ เหมือนคนไข้ เหมือนคนไข้ มันเป็นไข้ใจ ไข้มาก ไข่น้อย ไข้รุนแรงขนาดไหน อยู่ที่คนปฏิบัติ ไข้ของใจมันมีแตกต่างหลากหลาย พอมีแตกต่างหลากหลาย เวลาเข้าไปหาหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านเป็นอาจารย์ใหญ่ ท่านแก้ไขใครไป ท่านแก้ให้หมด ท่านจัดการให้หมด ท่านรักษาหายหมด ใครเข้าไปหาหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นจัดการ ออกมานี้ยิ้มแย้มแจ่มใส ออกมามีแต่ความโล่งออกมาเลย นี่จึงต้องบอกใหม่ว่า หมอคนนั้นเป็นหมอที่ดี

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าหลวงปู่มั่น หลวงตาบอกว่าท่านไม่เคยพูดเรื่องว่าท่านเป็นหมอที่ดี แต่ท่านมีหน้าที่รักษาคคนไข้ รักษา เห็นไหม นี่หลวงปู่มั่นบอกว่า เวลาพูดกับพระนะ

“นี่การแก้จิตนี้แก้ยากมากนะ ให้หมู่คุณะรีบปฏิบัติมา การแก้จิตแก้ยากมาก ใครมีปัญหาฆ่าผู้เฒ่าจะแก้วะ ผู้เฒ่าตายไปแล้วจะแก้ยากนะ”

ถ้าผู้เฒ่าตาย คือถ้าท่านสิ้นอายุไปแล้ว ท่านสิ้นอายุขัยไป คนแก่จะแก้ยากนะ แต่ท่านพยายามสร้างบุคลากรมา ถ้าคนที่รู้จริงก็จะแก้ได้ ถ้าการแก้ได้ เห็นไหม นี่การแก้จิตแก้ยากมากนะ แล้วคนที่มาบอกว่าฆราวาสที่เขาประกาศตนเองว่าเขาได้โศดาบัน

อิม เราจะบอกว่ามันเป็นยุคตื่นทอง เวลายุคตื่นทองนี้คนจะวิ่งเข้าไปเพื่อหาทองกัน จะไปหาทอง คนบางคนเขาก็ไปหาทองของเขาเจอ บางคนนะเขาไปหาทอง ยุคตื่นทองนะ นี่สมัยอเมริกายุคตื่นทองทั่วทั้งโลกนะ เขาบอกว่าเมืองไทยนี่นะ แต่จิวมีมากกว่าภาษากลางใช่ไหม? แล้วเขาก็บอกว่าน่าแปลกใจ ส่วนใหญ่แล้วในเอเชียจะมีพวกภาษากวางตุ้งภาษากลางมากที่สุด ทำไมเมืองไทยมีแต่จิวมากกว่า

ฉะนั้น พอศึกษากันแล้วเขายก สมัยยุคตื่นทอง พวกจีนกลางเขาอพยพไปอเมริกาทั้งหมด นี่เวลาสมัยที่เขาตื่นทองๆ ในสมัยอเมริกาที่ตื่นทองกัน เกือบทั้งโลกเขาจะอพยพไปหาทองกัน เขาตื่นทองกันนะ นี่เขายกคนตื่นทอง คนไปแล้วนะไปเสียชีวิตก็มี ไปกลางทางนะ นี่เดินทางไปแล้วไปประสบอุบัติเหตุก็มี คนที่ไปถึงแหล่งแร่แล้ว ไปถึงแล้วไม่ประสบความสำเร็จก็มี คนที่เขาทำประสบความสำเร็จก็มี นี่ยุคตื่นทองไง

เวลายุคตื่นทอง เรามองที่ยุคตื่นทองสิ แล้วจะย้อนกลับมาว่าสมัยนี้ “ยุคตื่นโศดาบัน” ใครเอาโศดาบันมาแจกกัน นี่วิ่งกันขาคัก ขาขวิดกันเลยแหละ อยากจะได้โศดาบัน แล้วผู้ที่เอาโศดาบันมาเป็นเหยื่อล่อ เห็นไหม ว่าทำอย่างนั้นจะได้โศดาบัน ทำอย่างนี้ได้โศดาบัน มันไม่จริงหรอก ยุคตื่นทองนะ ใครได้ทองคนนั้นถึงจะได้ทองจริง แต่ใครไปได้ที่ประสบกันมา มันยังไม่ได้ทองกันหรอก ยังต้องมาร้อน ยังต้องมาแยกแยะว่าอะไรเป็นทอง อะไรไม่เป็นทอง

ฉะนั้น เราจะบอก ที่เขาบอกว่า “ข้อ ๑. ฆราวาสที่ประกาศตนเองว่าได้โศดาบัน” นี่เราไม่ฟังเลยนะ เราไม่ฟังเลย นี่ประกาศตนว่าเป็นโศดาบัน มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ฉะนั้น ถ้าเป็นพระหรือนักบวช นี่อวดอุตตริมนุสสธรรม ปรับอาบัติปาราชิกเลย แต่ถ้ามีล่ะ? ถ้ามีในตนล่ะ? ถ้ามีในตนเขาก็ไม่ประกาศ แล้วถ้ามีในตนเขาจะคูกริยา คูการกระทำ กิริยามันเป็นจริงไหม? คนเรานะ คนเรานี้เวลาเป็นไข้ แล้วเวลาเป็นไข้มันจะทุกข์ ร้อนมาก เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยนี่จะทุกข์ร้อนมาก แล้วเวลาเริ่มที่เรารู้จักวิธีการรักษา เราจะเริ่มรักษาให้เราหายจากไข้ไหม?

นี่ก็เหมือนกัน คนเรากิดมานี่เรามีกิเลส เรามีความเผาผลาญในหัวใจนะ เราจะมีไฟสุมขอนในใจทุกคนแหละ คนจะมั่งมีศรีสุข ทุกข์ทนเจ็บใจขนาดไหนมันจะมีลึๆ ไฟ

สุขุมขอน อวิชาจะเผาไหม้ในหัวใจ ฉะนั้น ถ้าเรารู้วิธีการที่ชำระเราจะรีบชวนขวยไหม?
เป็นโศดาบันนี่นะแค่พาดกระแส แล้วเป็นสภิกาคามี เป็นอนาคามีแล้วถึงสิ้นกิเลส

ฉะนั้น ถ้าว่าเป็นโศดาบันนี่พาดกระแส หมายความว่าเข้าโรงพยาบาลแล้วหมอ
เขารับไว้เป็นคนไข้ใน แล้วเขาจะเริ่มรักษา ยังไม่ได้เป็นอะไรทั้งสิ้น โศดาบันนะ
เหมือนกับคนไข้เวลาไปโรงพยาบาล ถ้าเขาไม่รับแอดมิทเข้าโรงพยาบาลนะ เอ็งเป็น
คนไข้นอก คนไข้นอกมารับยาแล้วกลับไป แต่ถ้าคนไข้ในนะ เขารับเข้าเป็นคนไข้ใน

นี่ก็เหมือนกัน พาดกระแส โศดาบัน ถ้าเป็นโศดาบัน เห็นไหม นี่เราพาดกระแส
เข้าสู่ธรรมะ ถ้าพาดกระแสเข้าสู่ธรรมะ สภิกาคามี อนาคามี พระอรหันต์มันรออยู่
ข้างหน้า มันจะมาทำชีวิตให้เร่ร่อน ทำชีวิตเราให้หมดไปกับโลกมันเป็นไปได้หรือ
คนได้โศดาบันนี่นะมันมองกันออก มองกันได้ เพราะคนได้โศดาบันเหมือนคนเริ่ม
ทำงานเป็น ถ้าคนทำงานเป็น งานเรายังไม่เสร็จเราจะชวนขวยไหม?

ถ้าคนทำงานเป็น หมายถึงรู้งานนั่นคือผลประโยชน์ งานนั่นคือคุณงามความดี
งานกระทำแล้วมันจะเสร็จจากงาน คนที่ทำงานเป็นจะรีบทำงาน คนทำงานไม่เป็นมันก็
เร่ร่อนใช่ไหม? อย่างพวกเรานี้ พวกปุถุชนไม่รู้เรื่องก็เร่ร่อน แต่ถ้าคนได้โศดาบันแล้วเขา
ไม่เร่ร่อน เขาจะตั้งใจจริงของเขา แล้วเขาตั้งใจจริงของเขา เขาจะทำความเป็นจริงของเขา
แล้วเขาไม่เที่ยวประกาศ ถ้าประกาศบื้อ ประกาศบื้อทุกคนก็ต้องฟังเสียง ทุกคนนี้ภาระ
ต้องเกิดแล้ว

ฉะนั้น เราอยู่กับหลวงตานะ เวลาใครภาวนาเป็นท่านจะกั้นคนนั้นไว้ไม่ให้คนอื่น
เข้าไปยุ่ง ท่านจะให้เวลาไป นี่แต่ถ้าภาวนาไม่เป็น คำว่าภาวนาไม่เป็น คุณตัวอย่างเช่นที่
หนองผือ อยู่ๆ หลวงปู่มั่น นี่ถ้าใครภาวนาเป็นนะ เพราะหลวงตาเล่าให้ฟัง อย่างเช่น
หลวงตา หลวงตานี้ภาวนาเป็น เพราะว่าท่านภาวนาเสร็จแล้วขึ้นไปรายงานหลวงปู่มั่น
พอเวลาหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นจะถามประจำ

“มหา จิตเป็นอย่างไร? มหา จิตเป็นอย่างไร?”

ถ้าคนภาวนาเป็นท่านจะคอยตรวจสอบเลย เพราะมันจะต้องพัฒนา แต่ถ้าคน
ภาวนาไม่เป็น อย่างเช่นเรานี้ ถ้าสมมุติเราอยู่ที่นั่น แล้วเราภาวนาไม่ได้ เราภาวนาไม่ได้

คือจิตก็พอรักษาตัวเองอยู่ได้ แต่ไม่สงบ พิจารณายังไม่เป็น ท่านจะไม่ถามเลย เพราะว่าถ้าเป็นการถามแล้วมันเป็นการบีบคั้น เป็นการกดดัน ทำให้เราไม่สบายใจเลย เดี่ยวอาจารย์จะถามไม่มีการบ้านส่งไง ครูก็จะเรียกหาแต่การบ้านๆ เอามาส่ง ให้อีเราก็ไม่ได้ทำการบ้าน อู๋อู๋ ไม่มีการบ้านส่ง มันก็ไม่กล้าสู้หน้า

นี่ถ้าเป็นอาจารย์เขาจะเป็นอย่างนี้ เขาจะรู้ว่าคนไหนภาวนาเข้าที่เข้าทางมาแล้ว แล้วก็คอยดูแล คอยประคองเพื่อจะให้มันขึ้นมา แต่ถ้าคนภาวนายังไม่เป็น เราจะไปจ้ำจี้จ้ำไช เหมือนเด็กเลย เราจะบอกให้เด็กไม่ให้มันเล่นเลย เด็กใช้ไหมก็ต้องให้มันโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ แต่ถ้าเราเป็นผู้ใหญ่แล้ว ้วยทำงานมันก็มีมรรยาทสังคมแล้ว มันรู้กาลเทศะ ถ้าไปเล่นเหมือนเด็กมันก็น่าเกลียด แต่ถ้าเป็นเด็กจะไม่ให้เล่น จะให้ทำตัวแบบผู้ใหญ่มันก็ได้

จิต! จิตถ้ามันยังภาวนาไม่เป็นนี่เหมือนเด็กๆ ทำอะไรยังไม่ได้หรอก เราก็ต้องดูแลกัน ดูแลกันใช้ไหม? เพราะว่าในวิชาชีพทุกวิชาชีพเขาต้องสร้างบุคลากรขึ้นมา เพื่อให้วิชาชีพนั้นเข้มแข็ง ในศากยบุตร พุทธชินโรส ในพระเรา ครูบาอาจารย์เราท่านพยายามจะสร้างพระขึ้นมาให้เป็นพระในหัวใจ ให้ใจเป็นพระไม่ใช่ร่างกายเป็นพระ ร่างกายเป็นพระนี่นะแค่โกนหัวไปหา อุปัชฌาย์ นี่อุปัชฌาย์ยกเข้าหมู่ก็เป็นพระแล้ว แต่เป็นพระโดยสมมุติใจ

ถ้าเป็นพระโดยสมมุตินะมันก็เหมือนจิตยังเร่ร่อนอยู่ มันก็เหมือนเด็กๆ ยังจับต้นชนปลายไม่ถูกหรอก แต่ถ้าภาวนาเป็น นี่จากเด็กจะเป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา แล้วถ้าเป็นโศดาบันขึ้นมาอย่างนี้บ๊วยยังต้องสงวนเวลาเพื่อจะประพฤติปฏิบัติ ให้อจะบอกว่ามีฆราวาสประกาศตนว่าเป็นโศดาบัน แล้วมีความแตกต่างจากฆราวาสทั่วไปอย่างไรในทางโลกและทางธรรม

ในทางโลกนะ ในทางโลกอยู่กับโลกนะ พระโศดาบันที่อยู่กับโลกเราจะดูได้เลยว่าเขาจะไม่ทำอะไรที่ไปรบกวนใจเขา คำว่าใจเขานะ คำว่าใจเขาคือว่าสิ่งใด เพราะคำว่าคิดเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่สิ่งที่ทำให้หัวใจนี้มันเป็นภาวะ เขาจะหลีกเร้น ที่ไหนมีมหรสพสมโภช ที่ไหนเป็นเรื่องของโลกเขาจะหลบหลีก ที่ไหนเขามีทำบุญกุศล ที่ไหนมีการ

ภาวณาเขาจะไปทีนั้น ทีไหนมันเป็น แบบว่าอ้างเล่ห์ไง หนานักก็ไมทำงาน ร้อนนักก็ไมทำงาน ทีไหนมีมหรสพสมโภช

แต่ถ้าเป็นโลกนะ ทีไหนเขามีมหรสพสมโภช พระโสดาบันจะไปทีนั้น (หัวเราะ) ทีไหนมีการพนัน พระโสดาบันจะไปทีนั้น ทีไหนเขามีการชนวัว พระโสดาบันจะไปทีนั้น มันไมใช่ไง มันไมใช่ ทีไหนมีบุญกุศล ทีไหนเขาจัดการประพฤติปฏิบัติ พระโสดาบันจะไปทีนั้น นีพุดถึงรามองตรงนั้น นีพุดถึงไง มันยุคตื่นทอง มันยุคตื่นทอง พอยุคตื่นทองเอาพระโสดาบันมาแจกกันไง แล้วโสดาบัน

นี่นาย ก. บอกว่า นาย ข. เป็นโสดาบัน แล้วก็ยึดเลย จะโฆษณาไปเรื่อยว่านาย ก. ได้บอกแล้วว่าเป็นโสดาบัน นาย ก. ได้บอกแล้วเป็นโสดาบัน นาย ก. บอกว่าเป็นโสดาบันจะเป็นได้อ่างไรละ? นาย ก. ไม่มีสิทธิบอกว่าใครเป็นโสดาบัน ไม่เป็นโสดาบัน การทีจะเป็นโสดาบัน ไม่เป็นโสดาบันมันเกิดจากการกระทำ เราเกิดจากการกระทำ นีอาหารดิบเราทำให้เป็นอาหารสุก ถ้ามันสุกแล้วนั้นก็คือสุก

จิตใจทีมันดับ จิตใจทีมันมีกิเลสอวิชชา เขาพิจารณาของเขา เขาทำความสงบของใจ พอสงบแล้วจิตวิปัสสนาในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม วิปัสสนาด้วยปัญญาไใช้ใหม่? ด้วยมรรคสามัคคีแล้วมันปล่อยวาง ปล่อยวางอ่างไร? พระโสดาบันถามเขาตรงนีถามเขาว่าเขาได้ไใช้อะไรทำให้เขาเป็นพระโสดาบัน ถ้าเขาไใช้ความรู้สึก ความตริัก มันไมใช่โสดาบันหรือก เพราะคำถามต่อไปมันจะมี เดียวไปตอบคำถามหน้าดีกว่าเนาะ

นีพุดถึงว่า

ถาม : ชมราวาสประกาศตัวว่าเป็นโสดาบัน แล้วชมราวาสทีเป็นโสดาบันจะแตกต่างกันอ่างไร แตกต่างกับทีไมใช่เป็นโสดาบัน

หลวงพ่ : แตกต่างก็เขามีสติปัญญามาก ดิกว่าเรา เพราะวถ้าเป็นพระโสดาบันนะ เขาเรียกวว่า “ไมถ้อมงคลคืนข่าว” พระโสดาบันจริง ๆ จะระลึก จะกระทำอยู่ในพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ จะเชื่อมั่นในคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าล้านเปอร์เซ็นต์ เพราะเขาได้โสดาบันมาเพราะเป็นพุทธพจน์ พุทธพจน์พระพุทธรเจ้าบัญญัติ

ไว้ แล้วเขาปฏิบัติแล้วเขาได้โสดาบัน เขาจะยึดมั่นในทฤษฎี ในความเป็นจริงของ พระพุทธเจ้าหนึ่ง

แล้วเวลาเขาเป็นพระโสดาบัน เขารู้จักเป็นพระโสดาบันเพราะว่าเขาปฏิบัติธรรม เห็นไหม ธรรมๆ นี่พระพุทธ พระธรรม เขารู้ธรรม เขาเห็นธรรม นี่แล้วถึงว่าถ้าจิตที่มัน เป็นโสดาบัน นี่ใจจิตที่ว่าเป็นอริยสงฆ์ อริยสงฆ์ จิตที่เป็นพระๆ นี่พุทธ ธรรม สงฆ์ ถ้า เป็นโสดาบันจะไม่ถ่อมลงคล่อกคล่อก เขาจะไม่ทำนอกกรอบจากพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เด็ดขาด โดยข้อเท็จจริง โดยเนื้อหาสาระเลย สิ่งใดที่เป็นพระพุทธเจ้าบัญญัติเขา จะไม่ทำผิดอย่างนั้น เขาจะเชื่อตรงอย่างนั้น เพราะ เพราะสิ่งนี้เป็นพื้นฐานที่จะทำให้เขา พัฒนาขึ้นไปเป็นสกิทาคามี เป็นอนาคามี

ฉะนั้น สิ่งที่ว่ามันแตกต่างกับโลก แตกต่างตรงนี้ไง แต่โลกยังสะเปะสะปะ จับ ญุ่น จับอะไรชัดเจนไม่ได้ นั่นคือโลก แต่ถ้าเป็นพระโสดาบัน เขาว่าต่างกันอย่างไร ระหว่างโลกกับธรรม? ต่างกันมาก แต่คนที่จะมองเห็น เราคนตาพร่ามัวมองไม่รู้หรือก แต่ถ้าเป็นพระโสดาบันด้วยกันเขามองทีเดียวกักรู้ ยิ่งเป็นสกิทาคามี เขามองทีเดียวเขาเห็น เลย ยิ่งเป็นอนาคามีนะเขาหัวเราะเยาะเลย ยิ่งเป็นพระอรหันต์นะ อย่างนี้ชัดเจนมาก เพราะอะไร? เพราะเขาได้ผ่านอย่างนี้มาก่อน

พระอรหันต์เขาต้องผ่านการเป็นโสดาบันมาก่อน แล้วเขาก็ผ่านการเป็น สกิทาคามี แล้วเขาก็ผ่านการเป็นอนาคามี เขาถึงเป็นพระอรหันต์ ฉะนั้น พระอรหันต์เขา จะรู้ว่าอย่างไรเป็นโสดาบันจริง โสดาบันเก๊ สกิทาคามีจริง สกิทาคามีเก๊ อนาคามีจริง อนาคามีเก๊ เขารู้หมดแหละ ฉะนั้น สิ่งทีประกาศตุมๆ นี้ยุคตื่นทอง ยุคตื่นทองนะ เรายก ให้เห็นว่าเราตื่นทอง อยากได้ทอง เราแสวงหาทองจนไม่เห็นคุณค่าของชีวิต บางคนทำ ให้ชีวิตนี้เสียไปโดยที่ไม่ได้สิ่งใดเลย แต่คนที่เขาชวนขายจนเขาได้ของเขาขึ้นมา เขาก็ ต้องทำได้จริงของเขา

นี่ยุคตื่นทอง แล้วตอนนี้ในการประพฤติปฏิบัติ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเรา ทำให้สังคมเชื่อถือ แล้วตอนนี้เราก็จะเอาโสดาบันมาแจกกัน เป็นยุคตื่นทอง เหมือน กระจายตื่นตูมแข่ง ขาหักหมด จนวิ่งตามหา วิ่งบอกฟ้าถล่มๆ จนตายหมดเลย นี่ก็บอก โสดาบันๆ จนจะไม่มีอะไรติดตัวกันเลย นี่ยุคโสดาบัน

ถาม : ๒. การบรรลุโศคาบัน แต่เหมือนว่าไม่ได้มีการนั่งสมาธิ (ฟังจากคำพูดของเขา) เป็นไปได้หรือเปล่าถ้าจะ โยมไม่เชื่อเขา แต่ไม่ขวาง

หลวงพ่ : เขาว่านะ เป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้ ถึงเขาไม่นั่งสมาธิ แต่เขาต้องมีสมาธิ เพราะในมรรค ๘ มีสัมมาสมาธิ ถ้าบอกว่าสัมมาสมาธิไม่ต้องมีสมาธิ มันตริกแล้วมันได้เลย เป็นไปไม่ได้ พระปัญญาจักขีย์ พระพุทธเจ้าไปเทศน์เขาไม่ได้ทำสมาธิ แต่ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะไปเทศน์เขาทำสมาธิมา ๖ ปีแล้ว เขาอุปัฏฐากพระพุทธเจ้าอยู่ ๖ ปี เขาทำสมาธิมาก่อนตั้ง ๖ ปีแล้ว เขาปฏิบัติสมาธิอยู่ ๖ ปี แต่ยังไม่มีการสอนเขา พอเขามีสมาธิอยู่แล้ว พระพุทธเจ้ามาเทศน์ธรรมจกๆเขาถึงเป็นโศคาบัน ฉะนั้น บอกว่าไม่ต้องทำสมาธิเลย พระพุทธเจ้าเทศน์แล้วก็ไปโศคาบันเลย แต่เขาทำสมาธิมา ๖ ปีนี้ใครเห็นบ้าง?

นี่ก็เหมือนกัน บอกว่าเขาไม่ได้นั่งสมาธิเลย เขาบอกฟังจากคำพูดของเขาว่าเขาไม่ต้องทำสมาธิ เขารู้ขึ้นมาด้วยตัวเอง โอ้โฮ ต้นทองมันยังมีทองอยู่นะ อย่าต้นความฝิ่นนะ ไม่มีอะไรเลย ตะครุบเงาเลยละ เราไม่เชื่อตั้งแต่ว่าเขาพูดแล้วแหละ หนึ่งไม่เชื่ออยู่แล้ว ฉะนั้น ถ้าเราไม่ขวางเขา ธรรมดานะสัตว์มันตื่น เราไปขวางเราก็เสียหายหมด เพียงแต่ว่าเรามีปัญญา แล้วเราคิด แล้วเราคัดเลือก แล้วเราแยกแยะ

ถ้ามันแยกแยะแล้วนะเราจะสะท้อนใจ สะท้อนใจว่ายุคคราวหนึ่งเขาไม่เชื่อว่ามรรคผลมี ใครปฏิบัติไปเขาบอกคนนั้นจะบ้า แต่เวลาครูบาอาจารย์ของเราปฏิบัติกันจนได้มรรค ได้ผล แล้วมีความเชื่อถือนั่นคงในศาสนา แต่เวลามาปฏิบัติกันก็รวนเร โลเล แล้วอยากได้ อยากได้โดยที่ไม่สมเหตุผล ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า

“ผู้ใดปฏิบัติธรรม สมควรแก่ธรรม จะได้ธรรมะโดยความเป็นจริง”

ผู้ใดค้นเตาธรรม มันก็จะได้ธรรมะต้นเตา ผู้ใดคาดหมาย จินตนาการธรรม มันก็ได้จินตนาการ แล้วทีนี้เพียงแต่สังคม กระแสสังคม ตอนนี้เขาเชื่อถือ เชื่อมั่นว่าครูบาอาจารย์ของเรา หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเป็นพระอรหันต์ ครูบาอาจารย์ของเราปฏิบัติแล้วได้ความเป็นจริง ฉะนั้น มรรคผลมีจริงมันถึงต้นได้ไง แต่ถ้าไม่มีจริงเอาอะไรมาคั้น? มันคั้นไม่ได้

ที่นี้คำว่าตื่น ตื่นเพราะว่าครูบาอาจารย์ของเราทำให้พวกเรา เหมือนเปิดแนวทางให้เรา แนะนำให้พวกเราได้มีความมั่นคงแล้วปฏิบัติ แล้วถ้าแนะนำให้เรามั่นคงแล้วปฏิบัติ เราควรเอาความจริง เราอย่าไปตื่น อย่าไปตื่น อย่าให้คว้าน้ำเหลว มันน่าเสียดาย ใจ น่าเสียดายชีวิตของเรา นะ ปฏิบัติของเราเอาความเป็นจริงสิ ถ้าความเป็นจริงมันต้องแยกแยะได้ อะไรเป็นเหตุ? อะไรเป็นผล? อะไรเป็นกิเลส? แล้วเราเห็นกิเลสอย่างไร? กิเลสเราจับต้องมันอย่างไร? แล้วเราชำระอย่างไร?

คูสิเวลาเป็นไข้ ไม่สบายไปหาหมอ หมอเขาวินิจฉัยโรคได้ถูกต้องหมดนะ ถ้าหมอวินิจฉัยโรคไม่ถูกต้อง เขารักษาผิด เคี้ยวนี้เขาฟ้องศาลทั้งนั้นแหละ ถ้าเราเป็นโรคเป็นภัย เราเป็นโรคอะไร หมอต้องวินิจฉัยโรคได้ถูกต้อง เขารักษาได้ถูกต้อง โรคนั้นถึงจะหาย

นี่ก็เหมือนกัน กิเลสในหัวใจของเราเราติดอะไร? ในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรมเราติดอะไร? เราเป็นโรคอะไร? ปัจจุบันนี้จิตใจเรามันมีอะไรหมักหมมอยู่ แล้วเราจะรักษาด้วยอะไร? แล้วรักษาด้วยยาอะไร? รักษาแล้วมันหายอย่างไร? แล้วกิเลสมันตายไปอย่างไร? แล้วเราเป็นโศดาบันขึ้นมามันชัดเจนขนาดนั้นนะ ชัดเจน

นี่ในวงกรรมฐานเขาคุยกันแบบนี้ ในวงที่เขาเชื่อถือ เพราะหลวงปู่มั่นท่านตรวจสอบอย่างนี้ ท่านคุยกันอย่างนี้ ท่านถึงรู้ได้จริงอย่างนี้ แล้วคนรู้จริงอย่างนี้ จะไปพูดข้างนอกให้มันผิดพลาด พูดข้างนอกให้มันมีแต่สิ่งที่เพ้อเจ้อ มันเป็นไปไม่ได้หรอก คนรู้จริงจะไม่พูดเพ้อเจ้อ เพราะคำพูดของเขาจะมีเหตุมีผล มีหลักมีเกณฑ์ที่พวกเราจับต้อง พวกเราจะได้หลักได้เกณฑ์จากคำพูดของครูบาอาจารย์เราที่เป็นธรรม

ถ้าครูบาอาจารย์เราเป็นธรรม พูดสิ่งใดมาเราจะเห็นร่องเห็นรอย เห็นการกระทำ เห็นสิ่งที่เราจะเอามายึดเป็นหลักเกณฑ์ของเราได้ แต่ถ้าเขาเลื่อนลอย เขาเป็นยุคตื่นทอง ความตื่นในเงาของเขา ตื่นในมรรคผลที่ไม่มีจริงของเขา เขาพูดอะไรไม่เป็นประโยชน์กับใครเลย เขาพูดให้ตัวเองเสียโอกาสไป แล้วคนฟังแล้ว หลวงตาบอกว่า “กลับบ้านต้องไปล้างหูนะ ต้องเอาน้ำยาล้างหูล้างหู เพราะมันได้ยินได้ฟังสิ่งที่ไม่เป็นมงคลมา”

นี่พูดถึงข้อที่ ๒. นะ ถ้าเขาบอกว่าเขาไม่ต้องทำสมาธิเลย แต่โยมก็ไม่เชื่อเขา ไม่เชื่อเขาแต่ก็ถามเรามา (หัวเราะ) นี่ไงที่บอกจะไม่ตอบๆ เพราะปัญหานี้มันเป็นปัญหาส่วนตัว ๒ คน แล้วก็ต้องให้บุคคลที่ ๓ คือเราเป็นคนพูดอีก

ถาม : ๓. โศคาบันที่เป็นฆราวาสยังจะแสวงหาอาหารที่มาบำรุงร่างกาย หรือสารพัดอาหารที่เขาว่าดี หรือตัวเองคิดค้นว่าดีเพื่อบำรุงร่างกาย

หลวงพ่ : ถ้าเขาเจ็บไข้ได้ป่วย พูดถึงนะ คำว่าถ้าหมายถึงว่าบุคคลนี้นะ มันมีะบางคนธาตุขันธ์นี้อาหารบางอย่างมันใช้ไม่ได้ ถ้าเขาหาสิ่งนั้นตรงธาตุขันธ์แล้วเขาปฏิบัติดี อย่างนี้อีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าโดยที่ว่าหาอาหารมาบำรุงร่างกาย หาอาหารนี้ก็คือกิเลสใจ

คำว่ากิเลสคือว่าอาหารนี้แค่ดำรงชีวิต ถ้าคนปฏิบัติเป็นถึงโศคาบันแล้วนี่เขาจะชวนขวย เอาเวลาของเขามาปฏิบัติ เพราะว่าถ้าเราปฏิบัติมันต้องมึนงานทำอยู่ คนเราทำงานยังไม่เสร็จ ถ้าเราตายไปก่อนน่าเสียดายไหม? ถ้าคนเรานี้ะงานยังไม่เสร็จแล้วเราชวนขวย เขาจะไม่เสียเวลาไปกับเรื่องปลีกย่อย เรื่องอาหาร เรื่องอะไร

หลวงตาบอกว่า “คนภวานาเป็น เรื่องอาหารจะไม่เป็นภาระเลย”

เป็นพระที่ภวานานี่เขาแค่ดำรงชีวิต พระป่า เรื่องการอยู่ การกินเป็นเรื่องที่แบบว่าไม่เป็นภาระ ไม่เป็นความกังวลในการปฏิบัติ ท่านบอกว่าพระกรรมฐานเลี้ยงง่าย พระกรรมฐานกินง่าย อยู่ง่าย ปฏิบัติง่าย ไปง่าย มาง่าย พระกรรมฐานนี้นักปฏิบัติ คำว่าพระกรรมฐานคือนักปฏิบัติ นักปฏิบัติจะกินง่าย อยู่ง่าย จะทำอะไรสะดวกสบาย เพื่อจะเอาเวลามาปฏิบัติทั้งนั้นแหละ ฉะนั้น ถ้าจะไปแสวงหาอาหารมากินอยู่นี้หุม หมูอยู่บนเตียง ถ้าความเป็นจริงมันอีกเรื่องหนึ่งนะ

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเขาแสวงหาอาหารกันอยู่ อย่างนี้มันก็น่าแปลกใจแล้วละ มันน่าแปลกใจ เว้นไว้แต่อย่างที่ว่าถ้าเขาป่วย เขาไข้ เออ นั่นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าเขาไม่ป่วย ไม่ไข้ อืม พระโศคาบันหุมใจ โศคาบันนี้เราเอามาแจกกันอยู่เรื่อยเลย

ถาม : ๔. อารูธอะไรที่จะฟาดคว่ต้นเหตุสังการให้ชีวิตเราเป็นแบบนั้น แบบนี้

หลวงพ่ : ชีวิตเราเป็นแบบนี้ แบบนี้ มันมีมรรคกับกิเลส ถ้าเป็นมรรคนะเราฝึดี้
นี่เราฝึดี้ เราพยายามฝึดี้ของเรา เราฝึดี้ อย่างเช่นสมาธินี้ เห็นไหม มันก็บอกว่าอาวุธ
อะไรที่จะฟาดฟันสิ่งที่เป็น นี้อาวุธอะไร? เราพยายามทำตัวเราให้มีสติ แล้วเราจะแก้ไข
สิ่งนั้น สิ่งที่เราจะฟาดฟันกิเลสเราต้องมีสมาธิของเรา เราต้องมีกำลังของเรา คนเรา
อ่อนแอจะยกสิ่งใดขึ้นมาไม่ได้เลย คนเราแข็งแรงขึ้นมา สิ่งของจะมีน้ำหนักมันก็ขึ้นของ
เบาถ้าเราแข็งแรง

จิตใจถ้าเราได้ฝึกหัด เห็นไหม ได้มีสติ ได้มีสมาธิขึ้นมา ถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา
ปัญญาจะไปฟาดฟันมันเอง สิ่งที่จะฟาดฟันต้นเหตุ ต้นเหตุคือความหลง ต้นเหตุคือความ
ไม่รู้ ถ้าต้นเหตุมันรู้ขึ้นมาแล้ว นี่เราไม่รู้ใจอะไรเป็นเหตุ อะไรไม่เป็นเหตุ ถ้าจิตสงบแล้ว
นี่ พอจิตสงบแล้วเราก็อ่ยค้นหา ค้นคว้า

การขุดคุ้ยหากิเลสนี้เรื่องหนึ่ง การชำระกิเลสอีกเรื่องหนึ่งนะ บางคนคิดว่าพอจิต
สงบแล้วนี่กิเลสจะวิ่งมาให้เราฆ่า นี่ทุกคนหวังว่าเป็นพระอรหันต์ ทุกคนอยากเป็นคนดี
เราก็ตั้งใจว่าจะฆ่ากิเลส แล้วเรามากิเลสได้ไหมล่ะ? เรามากิเลสไม่ได้เลย กิเลสมันอยู่
หลังความคิดเรา กิเลสมันใช้ความคิดเรา เห็นไหม ความอยากๆ ที่ทำดี แต่ต้องอาศัยความ
ดีนะ อาศัยความดี อาศัยสติ อาศัยสมาธิ สติ สมาธิจะเห็นตัวมัน พอเห็นตัวมันนี่มัน
สะเทือนใจเรา พอเห็นตัวมันนี่ขลุ่ยขลุ่ยพองเลย เห็นตัวมันนะ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็น
จิต เห็นธรรมโดยความเป็นจริง

อย่างเช่น เช่นเห็นเวทนา เรานั่งสมาธิ นั่งสมาธิเราก็อ่ยอยากดี แต่นั่งสมาธิทำไมมัน
ปวดล่ะ? ถ้าเราปวดอยู่นี้ จิตเรายังไม่เป็นสมาธิใช่ไหมมันถึงปวด พอเวลามันปวดเราก็อ่ย
เวทนา จับเวทนา พิจารณาเวทนา จนมันปล่อยเวทนาเข้ามา มันปล่อยเวทนาเพราะอะไร?
เพราะมันใช้ปัญญาของมัน ใช้กำลังของจิตพิจารณาเวทนา แล้วมันปล่อยเวทนาเข้ามา นี่
เป็นสมณะ สมณะเพราะอะไร? เพราะมันปล่อยเวทนาเข้ามา จิตมันก็สงบระงับ

พอจิตมันเป็นสมาธิขึ้นมา เห็นไหม พอจิตเป็นสมาธิขึ้นมา มันจับเวทนา พอมัน
จับเวทนา เวทนานี้เป็นวิปัสสนาเพราะอะไร? เพราะจิตมันสงบแล้ว พอจิตสงบแล้วมัน
แยกแยะเวทนาได้แล้ว มันแยกแยะเวทนาได้นะ นี่เวทนาเป็นอะไร? นี่กายเป็นเวทนา
กระดูกเป็นเวทนา เนื้อเป็นเวทนา เวทนามันมีที่ไหน? เวทนามันไม่มี นี่ร่างกายนี้เป็น

เวทนาไม่ได้ แล้วถ้าร่างกายนี้เป็นเวทนา ร่างกายนี้เป็นธาตุ เป็นสสาร สสารมีชีวิตไหม? สสารไม่มีชีวิต ไม่มีชีวิตแล้วมันรู้เวทนาได้อย่างไร?

รู้เวทนา อ้อ ไอ้ความรู้สึกเรานั้นไปยึดเอง ความรู้สึกเรา นี่ความรู้สึกเรา จิตเราไปยึดเอง ไปยึดมันก็เกิด เห็นไหม นามธรรมยึดนามธรรม ไปยึดอารมณ์ความรู้สึก ความรู้สึกมันก็มีความเจ็บปวดขึ้นมา อ้อ ไอ้จิตนี้มันโง่เอง พอจิตมันพิจารณาไป มันโง่เองจิตมันก็ปล่อย จิตพิจารณาเวทนาครั้งแรก เวทนาครั้งแรก โดยธรรมชาติของมนุษย์ มันก็มีความเจ็บ ความปวดเป็นธรรมดาใช่ไหม? เพราะจิตใจเราเป็นปุถุชน

จิตใจเราเป็นปุถุชน ทีนี้พอพิจารณาเวทนา จิตมันเป็นปุถุชนอยู่ จิตมันยังมีกิเลส มีความไม่รู้เจือปนอยู่ มันก็พิจารณาของมันไป พอมันปล่อย พอมันปล่อยขึ้นมานี้เป็นสมาธิหรือยัง? พอมันปล่อยเป็นสมาธิใช่ไหม? พอเป็นสมาธิแล้วมันก็จับเวทนาอีก เห็นไหม เราจะบอกว่าการจับเวทนานี้เป็นสมณะก็มี เป็นวิปัสสนาก็มี จับโดยที่ไม่เป็นนี้มันเป็นสมณะ มันเป็นสมณะคือมันเป็นสมาธินั่นแหละ มันปล่อยเป็นสมาธิ แต่ก็จับซ้ำจับซากเข้าไป

นี่ไม่ว่าเวลาที่กิเลสมันอยู่ที่ไหน? ถ้าคนไม่รู้จักมัน จะรู้จักได้อย่างไรว่าเวทนาอะไรเป็นสมณะ? เวทนาอะไรเป็นวิปัสสนา? นี่ถ้าคนไม่เป็นใจ แต่ถ้าคนมันเป็นนี่เป็นเพราะอะไร? เป็นเพราะมันต้องมีกรรมในหัวใจมันถึงจะเป็นได้ มันถึงจะรู้ว่าอะไรเป็นกิเลสอะไรไม่เป็นกิเลส นี่บอกไม่รู้อะไรเป็นกิเลส จะเอาอาวุธอะไรไปฟาดฟันกับสิ่งที่สั่งสอน สิ่งนี้เรา เราต้องมีสติ มีปัญญา แล้วฝึกฝนของเราขึ้นไป นี่มันไม่ใช่ยุคต้นธรรม ตั้งแต่คนจะให้ศักยภาพ เราต้องทำของเราเอง เป็นปัจเจกจัดตั้ง เป็นสันตทิฎฐิโก นี่พูดถึงการกระทำของเราละ

ถาม : ๕. เราจะเข้าถึงตัวตนต่อสิ่งที่เป็นต้นเหตุแห่งการสังขารชีวิตเราได้อย่างไร?

หลวงพ่ : เข้าถึงต้นตอละ คำว่าต้นตอ ตอนี้มันมีหลายระดับ คำว่าต้นตอแรกคือฐิติจิต ฐิติจิตคือจิตปกตินี้ฐิติจิต ฐิติจิต จิตเวลามันสงบเข้าไปนี่ฐิติจิต จิตที่มันสงบระงับ นี่ต้นตอของมัน แต่ แต่มันก็เศร้าหมอง มีสิ่งที่เป็นอวิชชาครอบคลุมทั้งหมด แต่ถ้าเราใช้

ปัญญาวิปัสสนาไปแล้ว มันเป็นโศคาบันมันก็แยกสักกายทิฐิออกไปส่วนหนึ่ง เวลาพิจารณาเป็นสภิกาคามีขึ้นมา เห็นใหม่ มันก็แยกอุปาทานออกไป นี่ขั้นอันละเอียดพิจารณาเป็นอนาคามีมันปล่อยหมด อันนั้นแหละตอของจิต ตออย่างนี้ ตอของจิตขั้นอนาคามี ตอของจิตเขาเรียกว่า

“จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส”

จิตเดิมแท้ใจ จิตเดิมแท้ที่สิ่งกิเลสหายๆ มันชำระล้างมา แต่ถ้าต้นตอ เห็นใหม่ ต้นตออย่างปุถุชนของเราเลย เวลาจิตเราสงบเข้าไปแล้ว นั่นคือตอที่มันสิ่งเริ่มต้นเลย เริ่มต้นของชีวิต เริ่มต้นของโลก เริ่มต้นของการกระทำ นั่นคือกิเลสทั้งหมดเลย ไม่มีอะไรที่เราสละละได้ในหัวใจเราเลย

คำว่าต้นตอมันมีหลายระดับ ต้นตอของใคร? ต้นตอของปุถุชน ต้นตอของสภิกาคามี ต้นตอของอนาคามี ต้นตอของที่จะเข้าสู่แดนพื้นทุกข์ อยู่ มันมีหลายชั้นนะ ถ้าครูบาอาจารย์ท่านเป็นท่านจะรู้ของท่าน แต่ของเรานี้เรายังไม่เป็น แต่คำถามถามมาอย่างนี้

ถาม : เราจะเข้าถึงตัวต้นตอสิ่งที่เป็นต้นเหตุแห่งการสังขารชีวิต

หลวงพ่ : อันนี้มันเป็นเหนือความรู้ของผู้ถาม ฉะนั้น เหนือความรู้ เหนือเหตุ เหนือผลจนเราไม่ต้องอธิบาย แต่ถ้าพูดถึงคนที่เขาปฏิบัติมาแล้ว อย่างเช่น เช่นละทุกอย่างหมดแล้ว ว่างหมด นี่สิ่งนี้อธิบายได้เลย อธิบายว่าตอของจิตมันเป็นแบบใด ตอของจิตนี้ ตอของจิตอย่างหายๆ ก็มี อย่างละเอียดเข้าไป ละเอียดเข้าไปจนละเอียดสุด แต่ถ้ายังมีอยู่ตอคืออกภพ ตอคือสิ่งที่มีอยู่ ตอคือสถานที่ตั้ง ตอคือตัวตน ตอคือทิฐิมานะ ตอคือมานะ ๕ นี่ถ้าทำลายแล้วก็จบ

ทีนี้ถ้าพูดถึงเรายังไม่เป็น ก็ว่าคนเราไม่เป็นใช่ ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ยาก็ยังไม่จำเป็น ฉะนั้น อันนี้อธิบายไปแล้วเดี๋ยวยิ่งงงใหญ่เลย

ถาม : ๖. เราจะป็นอิสระจากตัวที่คอยขับเคลื่อนนี้ได้อย่างไร?

หลวงพ่ : เราจะเป็นอิสระต่อเมื่อเราสิ้นกิเลส ถ้าเรายังไม่อิสระนะ เราจะได้เป็นบางอย่าง เราก็ควบคุมได้เป็นบางอย่าง สักกายทิฏฐิ โศคาบันนี่ละสักกายทิฏฐิ ไม่มีวิจิกิจฉา ไม่มีสัสตพตปรามาส ละสักกายทิฏฐิ เห็นใหม่ เรื่องที่เราจะไปมีอารมณ์ความรู้สึกแบบโลกๆ เขา นี่ไม่เหมือนเขาแล้ว โลกเขามีอารมณ์ความรู้สึกแบบสามัญสำนึก แต่เป็นพระโศคาบันบ๊บบันมีความรู้สึก มันมีความรู้สึกเพราะอะไร? เพราะมีสติระดับหนึ่ง มันมีระดับหนึ่งก็ทันความคิดตัวเองระดับหนึ่ง มันจะไม่ไปแบบโลกๆ เขา

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเราจะมีอิสระอย่างไร? นี่มันอิสระของใคร? ถ้าอิสระแบบสามัญสำนึกเขา ถ้าเขาทำความสงบของใจได้ เขาควบคุมได้ก็เป็นอิสระส่วนหนึ่ง แต่ถ้าพอเป็นโศคาบัน อิสระของเขา นี่เขาอิสระจากปุถุชนเข้ามา แต่สิ่งที่ละเอียดอยู่เขาไม่รู้เรื่องเลย ชั้นของสภิกาคามีเขาไม่รู้เรื่องเลย ยิ่งเรื่องอนาคามีเขาไม่รู้เลย ถ้าเขารู้นะ นางวิสาขาจะไม่มีครอบครัว

นางวิสาขาเป็นพระโศคาบันเขาก็มีครอบครัวของเขา นี่สิ่งที่ละเอียดกว่าเขาไม่รู้เลย ยิ่งตอของจิต ตอที่เป็นอวิชชาเขายังไม่เห็นเลย ฉะนั้น เวลาปฏิบัติไปมันจะเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป ถ้าตามความเป็นจริงของครูบาอาจารย์ของเรานะ ไม่ใช่ยุคต้นทอง ต้นธรรม ถ้ายุคความเป็นจริงมันจะเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป แล้วสิ่งที่เขามาคุยกันจะมาโกหกเราไม่ได้ จะมาโกหกนักปฏิบัติไม่ได้หรอก

หลวงตาท่านพูดประจำ “ผู้รู้มีนะ ผู้รู้ในสังคมของเรา ผู้รู้ในวงกรรมฐานเรา นี่ผู้รู้จริงเขามี พูดอะไรไปนี่ระวัง ผู้รู้เขาโต้แย้งมาได้นะ”

ผู้รู้มี ไม่ใช่จะมีแต่คนโง่ๆ จะให้คนนั่นหลอก คนนี้หลอก ใครจะตื่นทองตื่นไปเถอะ คนที่เขามีสติปัญญาเขาไม่ตื่นทอง เขาจะทำนา เขาจะหาอาหาร เขาจะมีอาหารกินของเขา เขาไม่ตื่นทอง ทองกินไม่ได้ แต่เขาจะหาสมบัติของเขา หาอาหารของเขา เพื่อดำรงชีวิตของเขา

ถาม : ๑. เราเชื่อว่าสิ่งนี้มันอยู่ในตัวตน อยู่ในตัวเรา แต่เรายังแกะมันออกไม่ได้ อะไรที่ทำให้เรามีปัญญาหาตัวมัน แล้วทำลายตัวขับเคลื่อนนี้ให้หายไปจากเรา หรือให้เราทำลายตัวเราหลุดออกไปจากตัวมัน

หลวงพ่ : (หัวเราะ) อันนี้พยายามจะใช้ตรรกะคิดให้ได้ จะใช้ตรรกะรู้ให้ได้นะ นี้บางคนคิดอย่างนี้ไง บางคน นี้เราจะไปดูงานใช่ไหม? ทางโลกเขาจะไปดูงาน ว่าที่ไหนเขาทำงานประสบความสำเร็จ แล้วเราจะทำตามเขา เราจะเอามาพัฒนาบ้านเราให้เหมือนเขา นั่นเราไปดูงานมา

ทีนี้เราศึกษาธรรมชาติของพระพุทธเจ้ามา ก็อย่างนี้ เหมือนดูงานมา นั่นเป็นงานของพระพุทธเจ้า ธรรมชาติของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ไปแล้ว แต่เราต้องปฏิบัติตามความเป็นจริงของเรา ถ้าเราไปดูงานมา เราจะถือปี่มาเลย นั่นเป็นเรื่องโลกเห็นไหม ดูงานมันเป็นสุดมยปัญญา เวลาปฏิบัติแล้วเราต้องทำให้ได้ เราต้องทำของเราขึ้นมาให้ได้ ถ้าเราทำได้ของเรา มันจะเป็นความจริงของเรา

จะนั่น สิ่งที่ว่า “สิ่งที่มีอยู่ในตัวเรา เราจะแกะออกอย่างไร?”

จะแกะออกเราต้องเห็นมันก่อน แกะออกเราต้องทำจิตสงบก่อน พอจิตสงบแล้วนี้ เราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม การไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม นั้นเพราะอะไร? เพราะกิเลสมันอาศัยสิ่งนั้นออก อาศัยสิ่งนั้น สิ่งที่ว่าเราจะแกะออกๆ เรา จะแกะอะไรออก? เราก็แกะกิเลสออก

แล้วกิเลสมันคืออะไร? กิเลสมันเป็นนามธรรม กิเลสมันคือความเคยชิน เคยใจ กิเลสคือความสะดวก กิเลสมันคือสิ่งที่เราพอใจ แล้วเราฝืนมันเราก็ฝืนกิเลส ทีนี้เราจะแกะกิเลส เราจะแกะอย่างไร? เราก็เอาสิ่งที่มันชอบ เอาสิ่งที่มันแสดงตัวมาแยกแยะ อย่างเช่นรถ เราจะซ่อมรถเราก็ต้องถอดหมุดเลยว่ารถประกอบไปด้วยอะไร? แล้วค่อยมาดูแลรักษามัน

จิต จิตนี้มันแกะสิ่งใด เราก็มาแยกแยะมัน พอแยกแยะมันเราก็จะเห็นใจ สิ่งที่ว่าอะไรไปจับเคลื่อนเป็นตัวเรา แล้วเราจะเอาปัญญาตัวไหนไปทำลายมัน (หัวเราะ) พอมันรู้จริงขึ้นมามันก็ทำลายได้ พอมันทำลายได้แล้วนะ พอทำลายได้แล้วนะหลวงพ่ไม่ต้องพูดหรือทวนทวน พอทำลายได้แล้วมันไม่ถามเลย แต่ทำไมมันถามมาเพราะมันทำลายไม่ได้ ถ้ามันทำลายได้แล้วมันก็ไม่ถามใช่ไหม?

ฉะนั้น สิ่งที่ถามมา เราจะบอกว่าคนที่ถาม หรือคนที่ยัง อย่างเช่นหลวงปู่มั่นท่าน ฝึกฝนลูกศิษย์ ถ้าลูกศิษย์ยังไม่รู้ท่านก็จะสอน นี่ไงสิ่งที่ถามมาก็อย่างนี้ยังไม่รู้ ทีนี้พอถาม มา เพราะเรายังไม่รู้ เราไม่มีพื้นฐานใช่ไหม? เราถึงต้องทำความเข้าใจของใจ ถามนี้พอ ตอบปัญหาแล้วเราต้องใช้ปัญญาเราไตร่ตรอง ไตร่ตรองจริงหรือไม่จริง ใช่หรือไม่ใช่ แล้วให้มันเป็นประโยชน์กับเรา พอเป็นประโยชน์กับเรา มันเข้าใจมันก็ปล่อยเข้ามาๆ มัน ละเอียดเข้ามาเรื่อยๆ

มันต้องปล่อยเข้ามา ทีเดียวยังไม่ได้หรอก พอมันปล่อยเข้ามาบับมันสงบระงับ มี ฐานของมัน แล้วฝึกฝนมัน เดียวมันจะเห็นกิเลส พอเห็นกิเลส โอ้อโฮ เห็นกิเลสนะ โอ้อ มันอยู่นี้เอง อยู่นี้เอง พออยู่นี้เอง นี้ที่ว่า “อะไรที่ทำให้เรามีปัญหาหาตัวมันใจ”

พอเรามีปัญหามา เราไตร่ตรองขึ้นมาเราเห็นตัวมัน อู้อู นี่เองๆ ทำไมไปถาม ท่านทำไม? ทำไมต้องไปถามท่าน? เราก็เห็นของเราได้ พอเห็นแล้วมันก็แยกของมันนะ แยกของมัน นี่ใช้ปัญญา ทีนี้พอปัญญาใคร่ครวญ เห็นไหม แยกแล้วเป็นตถกคพหาน มัน ปล่อย ปล่อยแล้วปล่อยเล่า ปล่อยจนมันสมุจเฉทมันก็มา พอฆ่าก็จบ พอจบแล้ว เรา ทำลายมันๆ เราไม่ต้องทำลายตัวเราหรอก เราทำลายมัน ทำลายแล้วคือจบ

สุดท้ายแล้วมันละเอียดเข้ามาจนตัวเราเองก็เป็นปัญหาด้วย ตัวจิตนี้เป็นตัวปัญหา ตัวสณานที่ ตัวตอนี้เป็นตัวปัญหา แล้วถ้าเราจะทำลายตัวตอนั้นมันเป็นเรื่องหนึ่งไง เพราะคำถามเขาถามว่า “เราจะต้องทำลายเขา หรือจะต้องทำลายเรา?”

คำถามมันถามอย่างนี้ ถามว่า

ถาม : อะไรที่ทำให้เรามีปัญหาที่ทำลายตัวจับเคลื่อน (คือตัวเขา) ทำลายตัว จับเคลื่อนให้ตายไปจากเรา หรือเราต้องทำลายตัวเรา เราต้องทำลายตัวเราเองเพื่อให้หลุด พ้นไปจากตัวจับเคลื่อน

หลวงปู่ : เขาถามมา ๒ ปัญหาไง ปัญหาว่า “ต้องฆ่ากิเลส หรือต้องฆ่าเรา?” ต้องฆ่า กิเลสก่อน ฆ่ากิเลสไปเรื่อยๆ ฆ่ากิเลสไปเรื่อยๆ จนไม่มีอะไรเลยนะ

“โมฆราช เธอจงมองโลกนี้เป็นความว่าง แล้วกลับมาถอนอัตตานุทิฏฐิ ผู้รู้ ผู้รู้ว่างไง”

เธอจงทำลายให้ว่าง คือฆ่าเขามาหมดเลย ทำลายเขามาหมดเลย ให้ว่างหมดเลย เธอจงมองโลกนี้เป็นความว่าง แล้วถอนไอ้ผู้ที่ทำลายเขา ไอ้ผู้ที่รู้ ไอ้ตัวภพ ไอ้ตัวตอนี้ ถอนออกให้หมด พอจบแล้วนะ นี่รู้หมดเลย แล้วจะไม่ถาม เอวัง